

Torah from Around the World

*De Eeuwige zal macht aan zijn volk verlenen,
de Eeuwige zal zijn volk zegenen met vrede.*

Tehilliem 29:11

Sjabbat Ki Tisa, 15 maart 2025/ 15 adar 5785

Exodus/Sjemot 33: 12 - 23; 34: 1 - 35. Tanach blz. 178-182.

Haftara: Joël 3: 1 - 5; 4: 18 - 21/ Tanach blz. 1163-1164.

Vertaler: Benjamin Cohen

Coördinatie: Harry Polak

Commentaar: **rabbijn Dianne Cohler-Esses, directeur 'permanent leren' bij Romemu, New York. Zij is de eerste Syrisch-Joodse vrouw die de rabbijntitel verwierf.**

[Oorspronkelijke Engelse tekst](#)

Use the link to read or listen to the original text in English.

Onderhandelen over een relatie met God

Door het maken van het Gouden Kalf probeerden de Israëlieten een afgewogen, veilige relatie te creëren met een ontzagwekkende en allesoverheersende God

Het volk wachtte lang op Mosjee. Toen hij maar niet van de berg afkwam, verdrongen ze zich om Aharon en eisten van hem: "Maak een god voor ons die voor ons uit kan gaan, want wat er gebeurd is met die Mosjee, die ons uit Egypte heeft geleid, weten we niet."

Alles wat ze hem brachten smolt hij om en hij goot er een beeld van in de vorm van een stierkalf. Het volk riep uit: "Jisraëel, dit is je god, die je uit Egypte heeft geleid!"

(Exodus 32: 1-4)

De kinderen van Israël waren net getuige geweest van Gods ontzagwekkende macht op de berg Sinai. En nu aanbidden ze een Gouden Kalf.

Hoe konden ze dat doen?

Hoe kon een volk, dat bevrijd was door een Goddelijke macht die krachtig genoeg was om een zee te splijten en hun vijanden te verdrinken, nu een kalf aanbidden? Uit Egypte weggevoerd op de 'vleugels van arenden', zagen ze hoe de zee zich voor hen opende en hun vijanden verdrong. Ze zongen een overwinningslied waarin ze de macht van hun verlosser prezen. Gevoed in de woestijn met water dat door God was gezoet, aten ze manna dat uit de hemel regende. En nu verzamelen ze goud dat ze van hun Egyptische burens hadden afgepakt, geven het aan Aharon om een kalf te maken en zeggen: "Israël, dit is je God, die je uit Egypte heeft geleid!"

Ja, hoe konden ze dat? Wat verklaart deze ogenschijnlijk zinloze daad van het aanbidden van een levenloos kalf? Was het een gebrek aan geloof in God of gewoon pure domheid?

Laten we proberen het verhaal te reconstrueren vanuit het perspectief van de Israëlieten. Misschien vinden we aanwijzingen die deze ogenschijnlijk zinloze daad invoelbaar maken. Denk aan de angst van de Israëlieten toen ze Gods stem op de Sinai hoorden - "Ze zeiden tegen Mosjee: 'Spreek u met ons, wij zullen naar u luisteren. Maar laat God niet met ons spreken, want dan sterven we.'" (Exodus 20: 19).

God reageert op dezelfde manier. In plaats van rechtstreeks tot het volk te spreken, instrueert God Mosjee om het volk het volgende te vertellen: "Jullie zijn er getuige van geweest dat ik vanuit de hemel tot jullie heb gesproken. Je mag daarom geen goden van zilver of goud maken om die naast mij te vereren." (Exodus 20: 22-23). Jullie hebben de bron van het goddelijke in de hemel gezien. Maak dus geen aardse beeldjes van goud en zilver om te aanbidden. De waarschuwing kan niet duidelijker zijn. Dus hoe konden zij dat dan toch doen?

Dit is hoe het kon. Zoals ze zeiden, betekende contact met God voor hen de dood. Stel je de volgende scène eens voor:

Mosjee gaat veertig dagen de berg op. Voordat hij gaat, vertelt hij de oudsten van het volk waar hij naartoe gaat, maar tegen zijn arme, doodsbanige massa's zegt hij geen woord. En dan verdwijnt hij simpelweg:

"Terwijl Mosjee de berg op ging, werd deze overdekt door een wolk: de majesteit van de eeuwige rustte op de Sinai. Zes dagen lang bedekte de wolk de berg. Op de zevende dag riep de Eeuwige Mosjee vanuit de wolk. En terwijl de Israëlieten de majesteit van de Eeuwige zagen, als een laaiend vuur op de top van de berg, ging Mosjee de wolk binnen en klom hij verder omhoog. Veertig dagen en veertig nachten bleef hij op de berg. " (Exodus 24:15-18).

De Israëlieten zagen Mosjee verdwijnen. Hun beschermer verlaat hen. Ze worden nu geconfronteerd met Gods verterende vuur, zonder enige vorm van bemiddeling. Er is niets tussen hen en het angstaanjagende goddelijke vuur dat hen dreigt te verteren - niets tussen hen en de ontzagwekkende en vernietigende kracht van het Goddelijke.

De tekst vertelt de lezer nadrukkelijk dat het Goddelijke vuur een verterend vuur was 'in de ogen van de Kinderen van Israël' - een literaire uitnodiging om het te contrasteren met

Mosjee bij de brandende struik. In de ogen van Mosjee was de kracht van het Goddelijke precies het tegenovergestelde. Voor Mosjee was het Goddelijke vuur een vuur dat niet verteerde. Een aantal keren overleeft Mosjee nauw contact met God. Het volk kan dat niet.

Doodsbang voor macht

De kinderen van Israël zijn zojuist bevrijde slaven; ze zijn doodsbang voor macht en werden er bijna door vernietigd. Mosjee daarentegen groeide niet op als slaaf, maar in het paleis van de farao, als de Egyptische elite. Hij had voldoende macht om macht uit te dagen. Voor hem was macht niet verterend, maar leven gevend, bevrijdend.

Geconfronteerd met het Goddelijke vuur lijden de Israëlieten niet aan een gebrek aan geloof in God, maar aan te veel God! Contact zou hen levend opeten.

Maar waarom wenden de mensen zich, van alle dingen, tot een Gouden Kalf voor bescherming, als bemiddelaar met God? Volgens de 'JPS Torah Commentary':

“In het hele Nabije Oosten was de stier een symbool van heerschappij, leiderschap, kracht, vitale energie en vruchtbaarheid. Als zodanig werd het ofwel verafgood en aanbeden of gebruikt ter representatie van goddelijkheid.”

Dus de poging om een kalf te gebruiken om macht en bescherming te verkrijgen is volkomen logisch. Maar waarom goud?

Goud is bevroren vuur. Vuur is hete, destructieve, totale beweging en goud voelt koud aan en is bewegingloos. Het is veel veiliger om een inerte God te aanbidden dan een dynamische. In afwezigheid van Mosjee moesten ze de kracht van God temmen. Door het aanbidden van goud kregen ze een gevoel van veiligheid terug. Het moet ze een beetje minder verlaten en kwetsbaar hebben doen voelen.

De kinderen van Israël proberen de wilde kracht van God te temmen met een Gouden Kalf. Ze geloven niet dat ze de blootstelling aan God kunnen overleven. Mosjee zou een betere leider zijn geweest als hij hen op de een of andere manier had voorbereid op zijn vertrek.

God begrijpt deze behoefte aan bescherming en bemiddeling. De bouw van het heiligdom, de misjkan, laat de Goddelijke aanwezigheid uiteindelijk op een beperktere manier te midden van de Israëlieten reizen, zonder hen op te slokken.

Het is een les in intimiteit. We kunnen niet allemaal, als Mosjee, het vuur rechtstreeks overleven. Een zekere mate van veiligheid, van bemiddeling, is noodzakelijk als we proberen de wilde vuren van contact te doorstaan wanneer we met een ander worden geconfronteerd.